

قمه زنی

زخمی بر چهره تشیع

محمدعلی افضلی

www.ketab.ir

بوستان کتاب
۱۳۹۴

موضوع:

فقه استدلالی: ۱۹۱ (فقه و حقوق: ۳۷۷)

گروه مخاطب:

۶- عمومی

- تخصصی (الاب و دانشجویان)

۲۴۸۹

شماره انتشار کتاب چاپ اول: (۱):

۶۴۷۱

مسلسل انتشار (چاپ اول و باز چاپ):

افضلی، محمدعلی، ۱۳۶۲ -

قمه‌زنی: زخمی بر چهره تشیع / محمدعلی افضلی. - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی

حوزه علمیه قم)، ۱۳۹۴.

[۱۴۸] ص. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۲۴۸۹) (فقه و حقوق؛ ۳۷۷. فقه استدلالی؛ ۱۹۱)

ISBN 978- 964 - 09 - 1712 - 1

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب‌نامه: ص. [۱۴۵] - ۱۴۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. قمه‌زنی. ۲. قمه‌زنی - فتواها. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان.

۲۹۷ / ۷۴۶

۸ ق ۷ الف / ۶ / ۲۶۰ BP

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۹۷۹۸۳۹

۱۳۹۴

بوستانکتاب

قمارنی

زخم، بر چه تشیع

• نویسنده: محمد علی افضلی

• ناشر: مؤسسه بوستانکتاب

(مرکز چاپ و نشر بوستانکتاب اسلام، حوزه علمیه قم)

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستانکتاب

• نوبت چاپ: اول / ۳۹۴ • شماره پان: ۱۱۵۰ • بهای: ۸۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

Printed in the Islamic Republic of Iran

♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفاییه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷-۳۷۴۲۱۵۵ تا ۳۷۴۲۱۵۴، تلفن پخش: ۳۷۴۳۴۲۶

♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب) - خیابان خراسانی ۱۷۰ (ناشر)

♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، میدان فلسطین، خ طوس، کوچه تبریز، تلفن: ۸۸۹۵۶۹۲۲

♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی، شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۲۳۳۳۶۷۲

♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی، اصفهان، تلفن: ۲۲۲۰۳۷۰

♦ فروشگاه شماره ۵: اصفهان، میدان انقلاب، جنب سینما ساحل، تلفن: ۳۲۲۱۷۱۲

♦ فروشگاه شماره ۶ (رنگین کمان): فروشگاه کودک و نوجوان: قم، چهارراه شهدا، نیش خیابان، تلفن: ۳۷۴۳۱۷۹

♦ فروشگاه شماره ۷: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، پلاک ۲۷، تلفن: ۳۷۴۳۵۰۰۲

• اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS) با ارسال شماره همراه خود به ۰۰۰۰۰۲۹۵۵ و یا ارسال پیام به: info@bustaneketab.com

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail:info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: <http://www.bustaneketab.com>

با قدرتی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند:

• اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب: جواد آهنگر • سرپرستار: ابوالفضل طریقه دار • ویراستار: سلمان رحیمی • فنی: مصطفی محفوظی • اصلاحات حروف نگاری و صفحه آرا: احمد مؤتمنی • کنترل نمونه خوانی و بازخوانی نهایی متن: محمدجواد مصطفوی • نمونه خوانی: بهمن ادهم نژاد • کنترل فنی صفحه آرای: حسنعلی جمفری • کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجابتی • طراح جلد: محمود هدایی • اداره آماده سازی: حمید رضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • قائم مقام مؤسسه و مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی.

رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

پیش‌گفتار ۹

فصل اول

بازخوانی تاریخ قمه‌زنی

گفتار اول: بررسی تاریخ پیدایش قمه‌زنی ۱۵

دیدگاه اول ۱۵

دیدگاه دوم ۱۸

جمع بندی ۲۰

گفتار دوم: خاستگاه و منشأ پیدایش تمه‌زنی ۲۲

دیدگاه اول ۲۲

دیدگاه دوم ۲۴

دیدگاه سوم ۲۵

دیدگاه چهارم ۲۷

- ۳۰..... دیدگاه پنجم
- ۳۲..... جمع بندی
- ۳۴..... گفتار سوم: تبیین و تحلیل سیر برخورد بزرگان شیعه با قمه‌زنی
- ۳۵..... نقطه آغاز اختلاف نظرها
- ۴۰..... تبیین و تحلیل فتوای جواز قمه‌زنی
- ۴۲..... فقهای گذشته و فتاوی عدم جواز قمه‌زنی

فصل دوم:

قمه‌زنی از دیدگاه فقه و فقها

- ۴۹..... گفتار اول: دیدگاه‌ها و فتاوی عالمان معاصر در مسئله قمه‌زنی
- ۴۹..... امام خمینی رحمته الله علیه و مسئله قمه‌زنی
- ۵۱..... فتوای مقام معظم رهبری و فقهای معاصر
- ۵۸..... گفتار دوم: تبیین ادله عدم جواز قمه‌زنی در عصر حاضر
- ۵۸..... ۱. موجب وهن و بدنام شدن مذهب
- ۶۲..... ۲. باعث ضرر و آسیب زدن به بدن
- ۶۹..... ۳. عدم صدق عنوان عزاداری بر قمه‌زنی
- ۷۱..... ۴. بدعت بودن قمه‌زنی و عدم تأیید شرعی
- ۷۳..... ۵. تبعیت از حکم حاکم (ولی فقیه)
- ۷۸..... گفتار سوم: نقد و بررسی ادله و شبهات مدافعان قمه‌زنی
- ۷۹..... ۱. اصل جواز و حلال بودن همه امور

۲. هم‌دردی و مواسات با اهل بیت علیهم‌السلام ۸۰
۳. یادآوری و درک مصیبت‌های اهل بیت و سیدالشهدا علیه‌السلام ۸۲
۴. مصداق شعائر حسینی علیه‌السلام بودن ۸۴
۵. اقتدا به عمل حضرت زینب علیه‌السلام ۸۸
۶. موج عمل به سنت حجامت سر ۹۳
۱. نگاه‌های خلاف واقع ۹۶

فصل سوم:

بررسی آسیب‌های قمه‌زنی

- گفتار اول: آسیب‌های قمه‌زنی بر افراد ۱۰۹
۱. آسیب‌های اولیه ضربه به سر ۱۱۱
۲. آسیب جسمی به مغز و اعصاب ۱۱۳
۳. آسیب جسمی ناشی از عفونت‌ها و ویروس‌های خونی ۱۱۵
۴. آسیب‌های روحی و روانی ۱۱۷
- گفتار دوم: آسیب‌های عقیدتی و مذهبی قمه‌زنی بر تشیع ۱۱۹
۱. انتساب غلو و افراطی‌گری به تشیع ۱۲۰
۲. انتساب بدعت‌گذار بودن به شیعیان ۱۲۱
۳. وهن و در معرض تهمت قرار دادن تشیع ۱۲۲
۴. توهین و اتهام‌زنی به علمای شیعه ۱۲۳
۵. ضایع کردن عزاداری امام حسین علیه‌السلام ۱۲۵

- ۱۲۶..... ۶. ایجاد تفرقه و اختلاف در جامعه شیعیان
- ۱۲۹..... گفتار سوم: آسیب‌های سیاسی و مذهبی قمه‌زنی بر جامعه تشیع
- ۱۲۹..... ۱. سوء استفاده تبلیغی دشمنان اسلام
- ۱۳۲..... ۲. انحراف در جنبه سیاسی عزاداری
- ۱۳۴..... ۳. توهین و حمله دشمنان اسلام به شیعیان
- ۱۳۵..... ۴. راهم شدن فضای دخالت دشمنان در مراسم عزاداری
- ۱۳۷..... ۵. جلوگیری از گرایش محققان و حقیقت‌جویان به تشیع
- ۱۳۹..... ۶. حمایت بی‌سلیقه دشمنان از انحرافات
- ۱۳۳..... نتیجه‌گیری
- ۱۴۵..... کتاب‌نامه

پیش‌گفتار

از روایات و سیره اهل بیت علیهم‌السلام می‌توان دریافت که پیشوایان دین به منظور حفظ درس‌های اقامت و گذار انتقال فرهنگ آن به نسل‌های آینده، توصیه‌های فراوانی بر برگزاری مراسم سوگواری سیدالشهدا علیه‌السلام می‌کردند؛ از این رو عزاداری اهل بیت به ویژه امام حسین علیه‌السلام را می‌توان رمز بقای اسلام ناب و تشیع دانست که در روایات معصومین علیهم‌السلام رد تأکید فراوان قرار گرفته و خبر از جاودانه ماندن آن داده شده است برای سال امام صادق علیه‌السلام در روایتی از قول رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم چنین نقل فرمودند:

همانا با شهادت حسین علیه‌السلام حرارت و محبتی در دل‌های ما ایجاد می‌شود که هیچ گاه خاموش نخواهد شد... و هیچ مؤمنی (مصیبت‌های) او را یاد نمی‌کند مگر این که اشک او جاری خواهد گردید.^۱

هم چنین در اهمیت عزاداری و گریه بر سیدالشهدا علیه‌السلام، روایات

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۳۱۸.

متعددی وجود دارد؛ مثلاً در فرمایش دیگری از امام صادق علیه السلام آمده است: «هیچ چشمی نزد خدا محبوب‌تر از چشمی که بر او (امام حسین) گریه کند نیست»^۱؛ لذا علمای تشیع همواره بر برپایی این عزاداری‌ها تأکید داشته و آن‌را رمز بقای مذهب اهل‌بیت علیهم السلام می‌دانند؛ امام خمینی رحمته الله علیه در این باره می‌فرمود: «روضه سیدالشهدا علیه السلام برای حفظ مکتب سیدالشهدا علیه السلام است»^۲

اما اگر در رفتارهای دشمنان اهل‌بیت علیهم السلام، این نکته بر ما آشکار می‌گردد که هم‌راهِ معاندان اسلام و سپاهیان شیطان، به دنبال پایین آوردن پرچم اسلام نام محمدی صلی الله علیه و آله از عرصه دید جهانیان بوده‌اند و برای رسیدن به این هدف شرم، طراحی‌های مختلفی انجام داده و می‌دهند تا بتوانند نمادهای اسلام ناب؛ مانند: پرچم سرخ حسینی علیه السلام را از دستداران اهل‌بیت علیهم السلام بگیرد؛ گاهی اهداف این قیام آزادی بخش را زیر سؤال می‌برند و گاهی شبه‌ان در اصل حرکت عاشورایی سیدالشهدا علیه السلام ایجاد می‌کنند.

یکی از شیوه‌های انحراف دشمنان در حماسه‌سرا، انحراف در شعائر زنده نگه داشتن آن؛ یعنی عزاداری‌های سالار شهیدان است؛ از این‌رو دستداران ظلمت و ابره‌های زمان از ارادت و اخلاص قلبی شیعیان به امامانشان سوءاستفاده می‌کنند و گاهی به تحریک آن‌ها به

۱. همان، ص ۳۱۴.

۲. سخنرانی امام راحل در ۱۳۶۰/۸/۴ (برای اطلاع بیشتر رک به صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۲۰۳).

انجام اعمال ناشایست و ناهنجار و از طرفی عرضه تصاویر این رفتارها بر افکار عمومی، پازل‌های اسلام‌هراسی را در رسانه‌ها تکمیل می‌کنند و با تحریکات بیرونی و عوامل درونی خود، عزاداری‌ها را به پاره‌ای از انحرافات دچار کرده تا به خیال خام خود مانعی برای درک مناسب پیام عاشورا را آسیب به آن ایجاد کنند.

قمه‌زنی^۱ یکی از این آسیب‌های عزاداری در زمان ماست؛ این پدیده، شیوه نامتعارف در سوگواری بر پیشوایان عزت و کرامت به ویژه سیدالشهدا^{علیه السلام} به حساب می‌آید که موجبات وهن و سستی مذهب تشیع را فراهم آورده است. اگرچه از جهت تاریخی سابقه چندانی نداشته، ولی در میان بعضی از جمیع شیعیان رواج پیدا کرده است.

بنابراین در تحقیق پیش‌رو برای اسکار شدن ابعاد این شیوه عزاداری، تاریخچه کوتاه قمه‌زنی را بازخوانی کرده و دیدگاه فقهای شیعه در فتوای جواز یا عدم جواز تحلیل گردید. و آسیب‌های قمه‌زنی تبیین شده است. با توجه به وجود تحقیق‌هایی در این زمینه، این پژوهش دارای مطالب و تحلیل‌های تازه‌ایی در سه بخش تفسیر ادله فقهی و آسیب‌های قمه‌زنی است.

۱. قمه، کلمه‌ای ترکی است که احتمال دارد از لغت عربی وارد زبان ترکی شده باشد که در این صورت اصل آن در عربی قامه و به معنای شمشیر مستقیم و راست است که ویژگی آن دو لبه بودن آن است؛ در لغت نامه دهخدا نیز آمده: قمه، قسمی (نوعی) سلاح شبیه به شمشیر، ولی کوتاه‌تر و پهن‌تر و بدون انحناست.